

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح ایمنی زیستی جمهوری اسلامی ایران»

دامنه شمول طرح / مصوبه

مقررات این طرح شامل کلیه امور مربوط به تولید، رهاسازی، نقل و انتقال فرامرزی، صادرات و واردات، عرضه، خرید، فروش، مصرف و استفاده از موجودات زنده تغییر شکل یافته ژنتیکی است که ممکن است تأثیرات خاصی بر تنوع زیستی و سلامتی انسان داشته باشند. البته باید توجه کرد که دامنه شمول طرح مطابق با چارچوب پروتکل کارتاهاست که فقط محصولات زنده تراریخته را شامل می‌شود. لذا لازم است دستورالعمل‌های اجرایی مجزایی برای محصولات تراریخته که با هدف استفاده به عنوان غذا، علوفه و یا برای فراوری هستند، ترانزیت، نقل و انتقال این قبیل محصولات و همچنین برای استفاده محصور^۱ موجودات زنده تراریخته توسط شورای ملی ایمنی زیستی تدوین و به تصویب برسد تا در آینده اجرای قانون دچار چالش نشود.

سابقه قانونی

پس از الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تنوع زیستی و پروتکل الحاقی آن یعنی پروتکل ایمنی زیستی کارتاها، در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۲۶ مطابق با مصوبه هیئت محترم وزیران، شورای ملی ایمنی زیستی کشور در جهت توسعه ایمنی زیستی و مدیریت آن در سطح کشور ایجاد و محل دبیرخانه در وزارت جهاد کشاورزی واقع گردید. سپس در تاریخ ۱۳۸۷/۵/۱۵ لایحه قانون ایمنی زیستی کشور برای طی تشریفات قانونی تقدیم مجلس شورای اسلامی گردید و در تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۱۲ دولت لایحه قانون ملی ایمنی زیستی را از مجلس رسماً پس گرفت، سپس کمیسیون کشاورزی اقدام به تهیه طرح قانون ملی ایمنی زیستی کرد و در تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۲۵ طرح قانون ملی ایمنی زیستی جمهوری اسلامی ایران برای طی مراحل قانونی تقدیم مجلس شد و در تاریخ ۱۳۸۸/۱/۱۸ کار کارشناسی در کمیسیون اصلی روی طرح نهایی و تصویب گردید.

ضرورت و محاسن طرح / مصوبه

با توجه به گسترش بیوتکنولوژی در سطح جهان در حال حاضر بیش از ۱۰۰ کشور از ۱۴۹ کشور عضو پروتکل کارتاها یا قوانین ایمنی زیستی خود را تدوین و تصویب کرده، یا در حال تدوین آن هستند. ایجاد قانونی مناسب با رعایت قوانین و پروتکل‌های بین‌المللی و همچنین قوانین موجود در کشور و با هدف توسعه ایمن بیوتکنولوژی در کشور می‌تواند راهکار مناسبی برای تسریع ارائه محصولات بیوتکنولوژی مدرن به بازار باشد. از طرف دیگر تصویب قانون ملی ایمنی زیستی کشور در جهت مدیریت امور مربوط به موجودات زنده تراریخته در کشور و همچنین تسهیل پایبندی کشور به قوانین و پروتکل‌های بین‌المللی از قبیل کنوانسیون تنوع زیستی و پروتکل ایمنی زیستی کارتاها که کشور عضو آنهاست، بسیار ضروری می‌باشد. لذا وجود این قانون باعث کنترل مبنایی درخصوص این نوع محصولات شده و پایبندی به قوانین بین‌المللی را

۱. استفاده محصور: یک نوع رهاسازی کنترل شده است که تنها کاربرد تحقیقاتی دارد.

محکم‌تر و استوارتر می‌کند. از محاسن طرح پیشنهادی ایجاد مدیریت و کنترل واحد و یک کاسه برای موجودات زنده تراریخته در سطح ملی است که می‌تواند از تشتت آرا و تصمیم‌گیری‌های پراکنده در سطح دستگاه‌های اجرایی کشور جلوگیری نماید. محوریت قرار دادن دستگاه اجرایی اصلی یعنی وزارت جهاد کشاورزی به عنوان کانون ملی در این طرح از دیگر محاسن طرح مذکور است. با توجه به اینکه براساس قوانین جاری کشور و شرح وظایف وزارت مذکور، کلیه امور مربوط به تولید، صادرات و واردات محصولات غذایی و همچنین حفاظت از ذخایر ژنتیکی بر عهده وزارت جهاد کشاورزی می‌باشد، محوریت قرار دادن دستگاه مذکور می‌تواند بسیار ثمربخش باشد. معرفی دستگاه‌های اجرایی ذی‌صلاح به‌طور شفاف و محول نمودن صدور مجوز به دستگاه‌ها و مراجع صلاحیت‌دار ملی براساس وظایف قانونی آن دستگاه‌ها از دیگر مزایای طرح مذکور است.

میزان انطباق با سند چشم‌انداز بیست‌ساله و سیاست‌های کلی نظام

با توجه به اینکه تحقیقات و توسعه بیوتکنولوژی و کاربردهای آن در سند چشم‌انداز بیست‌ساله نظام و سیاست‌های کلی نظام به عنوان یک اصل در نظر گرفته شده است، برای توسعه و کاربرد ایمن این تکنولوژی در کشور، نیاز به قانونمند سازی استفاده و توسعه این تکنولوژی است، لذا کلیات طرح و مصوبات کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی با سند چشم‌انداز بیست‌ساله و سیاست‌های کلی نظام انطباق دارد.

پذیرش یا رد کلیات طرح/ مصوبه

به‌طور کلی در ابتدا طرح اولیه پیشنهادی کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی دارای اشکالات متعددی از قبیل «عدم وجود ساختار مناسب و چیدمان مفاد آن، اعلام محرمانه بودن اطلاعاتی که به هیچ‌وجه محرمانه نیستند، وجود اشکالات اساسی در مباحث حقوقی (جبران خسارات، تخلفات و جرائم)، ارائه مجازات‌های شدید برای مأمورین دولتی، صدور مجوز توسط دستگاه‌های اجرایی ولی لغو مجوز توسط کمیته ملی ایمنی زیستی، تداخل شرح وظایف اعلام شده برای برخی دستگاه‌های اجرایی ذی‌صلاح، و مستثنی کردن آزمایشات میدانی (استفاده محصور) از دامنه شمول قانون» بود، که خوشبختانه با برگزاری جلسات کارشناسی برخی از اشکالات رفع شد. لذا با توجه به رفع برخی نواقص در طی مصوبات کمیسیون مذکور، به‌طور کلی طرح نهایی با توجه به مصوبات کمیسیون برای این قانون اصول کلی را شامل شده است.

اشکالات موجود در مفاد مصوبه کمیسیون

ماده (۹) - این ماده تکرار ماده (۵) است و با اندکی تغییرات می‌تواند در قالب ماده (۵) آورده شود. لذا پیشنهاد می‌شود که ماده (۹) حذف گردد.